

Nieuwe vissoorten voor de Nederlandse fauna: een vliegende vis en een lantaarnvisje

P. BOER en H. NIJSSEN.

Op 31 maart 1971 werd door de kottor TX24 „Filia Maris” een vliegende vis gevangen van ongeveer 25 centimeter lengte (fig. 1) langs de kust van Texel en Vlieland (53° 23'NB, 04°07'OL).

Vliegende vissen zijn zeldzaam in de Noordzee en noordelijke atlantische wateren. Ongeveer twintig vondsten zijn nu bekend van Britse, Deense en Noorse wateren. Vele gevangen exemplaren werden door niet-specialisten gemakshalve als *Exocoetus volitans* gedetermineerd en verdwenen daarna in privéverzamelingen. Andere exemplaren behoren met zekerheid tot de soort *Cypselurus heterurus*. Het voorkomen van verscheidene soorten vliegende vissen in noordelijkere wateren is nog steeds vrij dubieus. Enkele onzekere meldingen meegerekend, zijn er vijf soorten bekend.

Groot was daarom onze verbazing dat de eerste „Nederlandse” vliegende vis niet identiek was met een van deze vijf soorten, doch als een soort van het geslacht *Hirundichthys*

werd herkend, waarvan slechts twee soorten in de Atlantische Oceaan voorkomen, en die beide nog nooit in de Noordzee zijn aangetroffen. De aanwezigheid van tandjes op het gehemelte identificeert tot de soort *Hirundichthys speculiger* (Valenciennes, 1847), een soort die in de Atlantische Oceaan in water van 23° C en warmer voorkomt van 15°ZB bij de Braziliaanse kust tot ongeveer 28°NB bij de Afrikaanse kust.

Het is aannemelijk dat alle vliegende vissen, die zo ver van het normale verspreidingsgebied aangetroffen worden, door een of andere oorzaak „verdwaald” zijn. De mogelijkheid van een niet-natuurlijke verspreiding moet echter onder ogen worden gezien. Vliegende vissen worden, na in tropische en subtropische streken aan boord van schepen te zijn „verzeild”, vaak diepgevroren bewaard als voedsel of aas. Het is mogelijk dat diepgevroren exemplaren overboord worden gegooid bij het schoonmaken van het schip alvorens een Europese haven binnen te lopen.

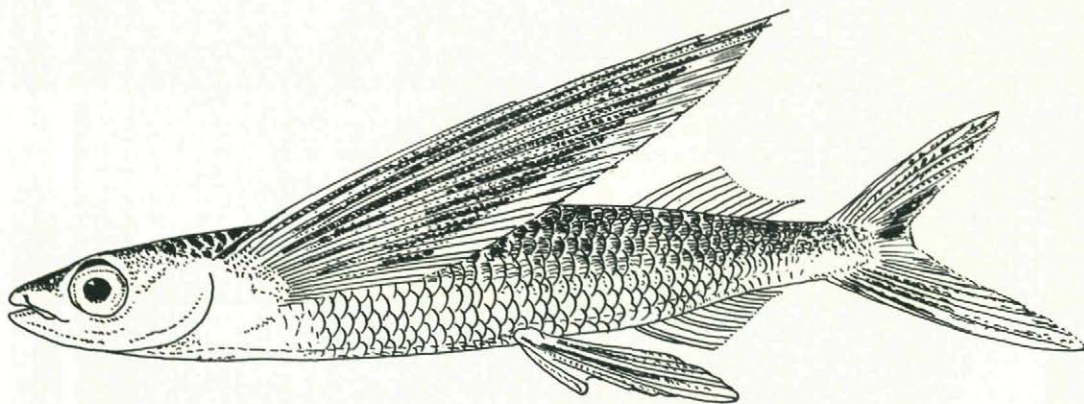

Fig. 1. De vliegende vis *Hirundichthys speculiger*.

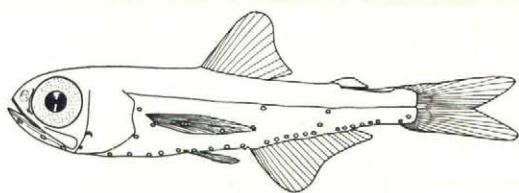

Fig. 2. *Het lantaarnvisje Hygophum benoiti.*

De kans dat deze vissen daarna vers en gaaf worden teruggevangen en niet door rotting, meeuwen, vissen of krabben verloren gaan, is zeer klein.

Op 3 juni 1971 vond Maarten Stock op het strand van Zandvoort een aangespoeld lantaarnvisje van 45,8 mm lengte (fig. 2). Het visje kon door de rangschikking van de lichtgevendende orgaantjes op het lichaam gedetermineerd worden als *Hygophum benoiti* (Coco, 1838). Deze soort komt voornamelijk

voor in de Middellandse Zee en in de Atlantische Oceaan tussen 20° en 43° NB. Al eerder werd dit lantaarnvisje meer noordelijk aangetroffen, doch nog nooit in de Noordzee.

Lantaarnvisjes (familie Myctophidae) leven overdag vrij diep in zee en stijgen 's avonds met het plankton van soms 1000 meter diepte naar de oppervlakte van de zee om bij het aanbreken van de dag naar diepere lagen terug te zinken (verticale migratie).

Er bestaat een theoretische mogelijkheid dat het lantaarnvisje dat door Maarten Stock werd gevonden, met ballastwater uit zuidelijkere streken werd aangevoerd. Experts uit Californië, die het exemplaar hebben onderzocht, sluiten deze mogelijkheid vrijwel uit, omdat in dat geval het tere visje onherstelbaar zou zijn verminkt.

Het stroomdal van de Kromme Rijn, een gebied met een grote landschappelijke, biologische en cultuurhistorische verscheidenheid

F. VAN OMMEN.

Het gebied, waarover in dit artikel sprake is, kenmerkt zich door een grote verscheidenheid aan landschapselementen, als daar zijn: een rivier, landgoederen, percelen essenhak-hout, grienden, aan de Kromme Rijn gelegen zg. Rijnweiden, bouwland, boomgaarden, grasland, oeverwallen en komkleigebieden. Bovendien komen in het besproken gebied sedert oude tijden veel en velerlei vormen van menselijke bewoning voor.

Aan wateren in het gebied zijn te noemen: Kromme Rijn, Langbroeker Wetering, Katenveldse Meer, Cothergrift, Oude Kromme

Rijn en Dwarsdijkse Wetering.

Bij inventarisatie werden in deze wateren de volgende vissoorten aangetroffen: Blankvoorn (veel), Riviergrondel (matig), Paling (matig), Zeelt (matig), Grote modderkruiper (plaatselijk in redelijke aantallen), Kroeskarper (weinig), Snoek (weinig), Baars (weinig), Ruisvoorn, Drie- en Tiendoornige stekelbaars (in redelijke aantallen uitsluitend in de Dwarsdijkse Wetering) en Kwabaal (zeldzaam).

Tijdens de inventarisatie van de vissoorten bleek, dat oude meanders van de Kromme Rijn, zoals de Oude Kromme Rijn ten zui-